

Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg

Friskolernes Hus
Middelfartvej 77
5466 Asperup

Telefon 62 61 30 13
df@friskoler.dk
www.friskoler.dk

Giro 828-2218

10. november 2016

Bilag i forbindelse med foretræde vedr. L36

»Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.«

Dansk Friskoleforening ønsker at pege på tre konkrete nedslag i det foreliggende lovforslag om »Styrkelse af kvaliteten på frie grundskoler m.v.«:

1. Krav om demokratisk dannelse

Med L36 indføres begrebet »demokratisk dannelse« i Friskolelovens §1 stk. 2:

»Frie grundskoler giver undervisning inden for børnehaveklasse og 1. – 9. klassetrin, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes *demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene*«.

Problemstilling

- Demokratisk dannelse* er ikke et anerkendt pædagogisk begreb¹, hvilket risikerer at medføre et tilsyn beroende på subjektive vurderinger.
- Dannelse* handler – foruden viden - også om: opdragelse, sociale normer, adfærd, væremåde, opførelse². Dannelse er grundlæggende en livslang proces, som ikke slutter efter grundskolen. Med tilsyn på barnets dannelse, må man nødvendigvis interessere sig for barnets sjæl. Dette er problematisk. Børn er ikke statens – men forældrenes. Hvordan kan man måle dannelses-niveauet efter endt grundskole? Hvornår er man indenfor eller uden for målskiven? Vil disciplin eller såkaldt rundkredspædagogik kunne lede til »demokratisk dannelse«?
- I den konkrete udmøntning af begrebet »demokratisk dannelse«, er der risiko for en omsiggribende (facit)liste af indikatorer i forsøget på at gøre begrebet operationelt³. Her er der risiko for, at staten på forhånd sætter rammer for, hvad »der er den gode og den rigtige friskole« i konkrete antydninger af, hvad elevinddragelse er, hvad forældreinddragelse er, korrekt optagelsesprocedure, passende mængder timer i bestemte fag, organisering af skolen m.v. Sådanne facitlister rører ved den helt grundlæggende idé med skolefriheden.
- Når en skole pålægges at »udvikle og styrke elevernes...demokratiske dannelse« får skolen en opgave, der går langt ud over undervisningen. Der er stor forskel på: »at

¹ »Demokratisk dannelse« omtales ikke i standardværket »Klassisk og moderne pædagogisk teori« (seneste udgave 2012).

² Gyldendal, Den Store Danske

³ I lighed med den indikatorliste, der i 2012 blev udfærdiget for begrebet »frihed og folkestyre« med mere end 100 indikatorer: <file:///Users/MarenSkotte1/Downloads/120816%20Inspiration%20til%20identificering%20af%20frihed%20og%20folkes.pdf>

udvikle og styrke» fremfor at »udvikle og styrke kendskabet og respekten til.....« (se forslag).

Forslag

Det fremgår allerede af lovbemærkningerne, at hensigten med lovændringen er »medborgerskab«⁴. »Medborgerskab« er et anerkendt pædagogisk begreb, hvortil der kan henvises til en konkret didaktik (viden, værdier og færdigheder)⁵.

Vores forslag er derfor, at Friskolelovens §1 stk. 2 omformuleres, så »demokratisk dannelse« afløses af »demokratisk medborgerskab«, og at begrebet hæftes på »kendskab og respekt for« fremfor »at udvikle og styrke«.

Vores forslag til en omformulering er derfor:

*»Frie grundskoler giver undervisning inden for børnehaveklasse og 1. – 9. klassetrin, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder **demokratisk medborgerskab** og ligestilling mellem kønnene«.*

2. Samtaler med børn

Som led i et skærpet tilsyn foreslås det, at tilsynet vil kunne indgå samtaler med elever, også uden tilstedeværelse af skoleleder eller lærere, dog med samtykke fra forældre.

Problemstilling

- a. Børn og unge har ret til en bisidder i kommunale sager, der behandles efter forvaltningsloven og serviceloven⁶. Derfor vil børn i folkeskolen have en bedre retsstilling. Hvorfor gælder denne retssikkerhed ikke for friskoleelever, hvor skolen er under skærpet tilsyn?
- b. FNs Børnekonvention artikel 12 stk. 2 fastslår, at barnet skal høres i forbindelse med alle juridiske processer vedrørende barnet. I Karnov-noten til denne bestemmelse fremgår det, at barnet kan vælge at gøre brug af en bisidder.
- c. Det fremgår af lovforslaget, at »det vil indgå i helhedsbilledet af skolen«⁷, såfremt alle forældre og elever på en skole ikke ønsker at tale med tilsynsmedarbejdere. I så fald er selvbestemmelsesretten i realiteten indholdsløs, fordi forældrene og skolen vil kunne mistænkeliggøres, hvis de *ikke* ønsker at medvirke i samtaler med tilsynet.

Forslag

Det indføres i bemærkningerne til L36, at børn har ret til en bisidder i forbindelse med samtaler foranlediget af et skærpet tilsyn.

⁴ Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, Til §1, Til nr. 1

⁵ Bl.a. Spanien og England har erfaringer med »citizenship education« som fag i skolen.

Ove Korsgaard, Kristeligt Dagblad (5/4/16): <http://www.kristeligt-dagblad.dk/debat/professor-taenk-jer-om-foer-friskolestramninger>

Unesco, Citizenship education for the 21st century: http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_b/inter-act/mod07task03/appendix.htm

⁶ Retten til partsrepræsentation og muligheden for at bruge en bisidder fremgår af forvaltningslovens §8. Friskolerne er ikke omfattet af forvaltningsloven, men Friskoleloven indeholder flere væsentlige retsforeskrifter fra Forvaltningsloven.

⁷ Bemærkninger til lovforslaget 3.2.2.

3. Dekorumkrav

Bestemmelsen om »demokratisk dannelse« indebærer jf. bemærkningerne til lovforslaget en præcisering af »det til enhver tid gældende dekorumkrav til bestyrelsesmedlemmer«. Dekorumkravet handler om »graden af den værdighed, agtelse, anseelse o. lign., som en person skal leve op til for troværdigt og tillidsfuldt at kunne varetage det hverv eller den stilling, som kravet gælder for«. Disse krav gælder også »personens handlinger m.v. uden for hvervet eller stillingen, herunder private handlinger m.v.« Dekorumkravet skal »håndhæves tilstrækkeligt effektivt til, at der ikke kan opstå tvivl om, hvorvidt skolen overholder frihed og folkestyrekravet, herunder forslaget om at udvide bestemmelsen med kravet om demokratisk dannelse«⁸

Problemstilling

- a. Dekorumkravet indgik ikke eksplicit i lovudkastet, hvorfor de høringsberettigede parter ikke har haft mulighed for at kommentere på dette krav.
- b. Et dekorumkrav gældende også for bestyrelsesmedlemmer nævnes en passant i lovbemærkningerne som en påmindelse om en gældende regel. Vi er blevet gjort bekendt med, at det bør kræve lovhjemmel at indføre et dekorumkrav på friskoler, herunder bestyrelsesmedlemmer. Det er ikke tilstrækkeligt, at dette krav omtales i lovbemærkningerne.
- c. Vil betoningen af dekorumkravet betyde, at et bestyrelsesmedlems engagement i en lovlig forening i fritiden kan få indflydelse på dennes agtelse som bestyrelsesmedlem på en given friskole?
- d. I 2005 rettede Louise Frevert (DF) et spørgsmål til daværende undervisningsminister Bertel Haarder (V) vedr. dekorumkrav for lærere. Bertel Haarder svarede, at »gældende dekorumkrav kan dog ikke betragtes som tilsidesat alene ved en lærers medlemskab af en lovlig forening, som f.eks. Hizb-ut-Tahrir. Almindelig medlemsaktivitet og lovlige ytringer i offentligheden til støtte for foreningens synspunkter kan heller ikke antages at være i strid med decorumkravet, hvis sådanne ytringer ikke kan påvises at have alvorlige negative følger for den pågældende skole«⁹. Vi er bekymrede for, hvorvidt denne opfattelse af den enkeltes frihed stadig er gældende?

Forslag

Det bør undersøges nærmere, hvorvidt friskoler – herunder bestyrelsesmedlemmer – er omfattet af dekorumkravet, og om det i så fald kræver en lovhjemmel, så dette krav fremgår af lovteksten.

Venlig hilsen

Peter Bendix Pedersen
Formand

⁸ Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, Til §1, Til nr. 1

⁹ <http://www.ft.dk/samling/20042/spoergsmaal/s1352/svar/170366/175508.pdf>